
NEMRUT MUSTAFA PAŞA YARGISI

12.04.2018

Aydınlık (10 Nisan 2018)

Av. Hüseyin Özbek

Nemrut Mustafa Paşa yargısının, millici şahsiyetler olan Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Beyi ve Urfa Mutasarrıfı Nusret Beyi idama mahkûm etmesinin 99. yıldönümü. Alınan bu kararlar bugüne kadar işgal yargısının iç yüzünü öğrenmek adına ibretle anılıyor. Şehit Kemal ve Nusret Beyler ise milletimizin gönlünde yaşıyor

Mütareke döneminde birden fazla sıkıyönetim mahkemesi faaliyet göstermiştir. Dersaadet Divan-ı Harbi Örfisi veya 1. Nolu Mahkeme diye anılan, İttihat ve Terakki mensuplarını yargılayan mahkeme reisliğine Mahmut Hayret Paşanın istifası üzerine Mustafa Nazım Paşa atanır. Üyeler, Mirliva Zeki Paşa, Mirliva Mustafa Paşa, Mirliva Ali Nazım Paşa, Mirliva Recep Ferdi Beyden oluşmaktadır. İngilizleri memnun etme ve bütün taleplerini, ülkesine ihanet pahasına ziyadesiyle karşılamayı siyasetinin temeli yapan Damat Ferit Hükümetinin teşkil ettiği mahkemenin adil bir yargılama yapması mümkün değildi. Mahkeme Başkanı Mustafa Nazım Paşanın dört ay reislik yaptıktan sonra üçüncü Damat Ferit Paşa hükümetinde Harbiye Nazırlığına atanması mahkeme ile siyasi iktidar arasındaki ilişkinin derecesini gösterir çarpıcı bir örnektir.

Erzurum Kongresi esnasında 15. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekirden Mustafa Kemal'in tutuklanmasını isteyen bu Nazım Paşadır. Bu mahkemenin üyelerinden halkın Nemrut adını taktığı Mirliva Mustafa Paşa (Kürt Mustafa Paşa) sanıklara karşı ön yargılı davranıp savunma haklarını kısıtlamasıyla, düzmece belgeler üretmesiyle, yalancı tanıkları yönlendirmesiyle ibretlik bir örnektir. Üyesi olduğu mahkeme, yargılananlardan sabık İttihatçı iktidarın şeyhülislamı Musa Kâzım Efendiye idam yerine 15 yıl kürek cezası verince, Böyle bir şahıs için ne yargılama yapmaya, ne de Kanun-u Esasiye uymaya gerek yoktur diyerek, sorgusuz sualsiz idamı gerektiğine ilişkin beyanıyla, kürek cezası kararını idam şerhiyle imzalaması okurlarımıza yeterli fikir verecektir.

İNGİLİZ GÜDÜMLÜ YARGI

Divan-ı Harbi Örfinin ilk yargılaması Yozgat davasıdır. 1915 Ermeni Tehciri uygulamasından sorumlu tutulan Boğazlıyan Kaymakamı ve Yozgat Mutasarrıf Vekili Kemal Beyin 2 Şubat 1919'da başlayan yargılaması 8 Nisan 1919'da idam hükmüyle sonuçlanır. Düzmece tanıkların yönlendirilmesinde, sanığa savunma olanağı tanınmamasında üye Nemrut Mustafa Paşanın çabaları dikkat çekicidir. 10 Nisan 1919'da Beyazıt meydanında cezanın infazından önce Kemal Bey halka seslenir: Sevgili vatandaşlarım; ben bir Türk memuruyum. Aldığım emri yerine getirdim, vazifemi yaptığımı vicdanım emindir. Sizlere yemin ederim ki ben masumum. Son sözüm bugün de bu olacaktır, yarın da bu olacaktır. Yabancı devletlere yaranmak için beni asıyorlar. Eğer adalet

buna diyorlarsa kahrolsun böyle adalet! Kemal Beyin cansız cesedi darağacında sallanırken Taşnakçı Ermeniler sehpa önünde sevinç gösterilerinde bulunmaktadır.

ŞEHİTLERE KÖPEK ÖLÜSÜ DİYEN ALÇAK

Mustafa Paşanın, 26 Ağustos 1919da ilk dönem mahkeme üyeliğinin sona ermesiyle Damat Ferit tarafından ödüllendirilerek 25 Eylül 1919da tayin edildiği Bursa Valiliğinden, onuncu gününde kovulma nedeni hayli ilginçtir! Valilik makamında yaptığı konuşmada; 1. Dünya savaşında şehit düşen Türk askerlerinin meşru olmayan bir savaşta hayatlarını kaybetmeleri nedeniyle bırakın şehit olmayı, köpek ölüsünden farkları bulunmadığını söylediğini duyan halk, vilayet konağına dayanınca Bursayı apar topar terk ederek soluğu İstanbulda alır!

Ermeni Tehciri sorumlularının bir an önce cezalandırılması için sürekli hükümeti sıkıştıran İngiliz Yüksek Komiser Vekili Amiral Webbe, Damat Feritin, Şimdi güvendiğim yeni bir mahkeme kurdurdum sözünü boşuna söylemediği kısa zamanda ortaya çıkar. 16 Nisan 1920de Damat Ferit mahkeme başkanlığına gerçekten de güvendiği birini, Nemrut Mustafa Paşayı tayin etmiştir. Damat Ferit hükümetlerinin özelliği medrese Kürt ittifakını iktidara getirmesidir. Ayan Meclisi ve bürokrasiye Kürt Teali -yükselme- Cemiyeti ve Teal-i İslâm Cemiyeti mensuplarını doldurmuştur. Medreseyi Şeyhülislâm Mustafa Sabri, Kürtçü kümelenmeyi Ayan üyesi Seyit Abdülkadir temsil etmektedir. II. Abdülhamit döneminde Hariciye Nazırlığı ve Şura-yı Devlet Reisliği görevlerinde bulunan Kürt Sait Paşanın ve 15 Mayıs 1919da İzmir Valisi olarak, halka Yunan işgaline direnmemeyi telkin eden Kambur İzzetin kardeşiyle evli olan Nemrut Mustafa Paşa, mütareke döneminde olsun, yüz ellilik olarak yurt dışındaki sürgün döneminde olsun, üyesi olduğu Kürdistan Teali Cemiyeti ile aynı doğrultuda davranmıştır. İngiliz Yüksek Komiseri Sir Horace Rumboldun, Bu Kürt önderi iyi yönetilirse, Iraktaki İngiliz yetkililerine yararlı olabilir dediği Nemrut Mustafanın, Emin Ali Bedirhan ve İngiliz Muhibleri Cemiyeti Başkanı Sait Molla ile birlikte İngiliz Yüksek Komiserliği görevlilerinden Andrew Ryanı ziyaret edip, İngiliz Mandaterliği altında Kürtlere özerklik isteminde bulunduğunu okurlarımıza hatırlatmakla yetinelim. (S.R.Sonyel, Türk Kurtuluş Savaşı.)

DAMAT FERİTİN HUKUK SİLAHI

Reklamdan sonra devam ediyor

23 Nisan 1920de kabul edilen bir kararname ile Divan-ı Harbi Örfilerin görev alanı genişletilir. Tehcir davalarına ek olarak memleketin iç ve dış güvenliğini bozanların da Divan-ı Harbi Örfi mahkemelerinin yargı yetkisinde olduğu belirtilir. Kararname doğrultusundaki çalışmalar asıl amacın ne olduğunu kısa sürede göstermeye başlar. 14 Mayıs 1920de Mustafa Kemal Paşa, Kara Vasıf Bey, Ali Fuad Bey, Alfred Rüstem Bey, Dr. Adnan Bey ve Halide Edip Hanım, Nemrut Mustafa Paşa başkanlığındaki mahkeme tarafından, Kuva-yı Milliye adı altında fitne ve fesat tertip ettikleri, halktan zorla para aldıkları, asker topladıkları için giyaben idama mahkum edilirler. Karar padişah tarafından onaylanır, 24 Mayıs 1920 tarihli Takvim-i Vekayide (Resmi Gazete) yayınlanır. Mahkeme 19 Haziran 1921 tarihine kadar Kuva-yı Milliye nedeniyle 823 kişiye çeşitli cezalar verir.

URFA MUTASARRIFI NUSRET BEY

Nemrut Mustafa, Damat Feritin güvenini boşa çıkarmaz. Ermeni Tehciri nedeniyle yargılanan Urfa Mutasarrıfı Nusret Beyi idam etmeyi kafasına koymuş olan Nemrut Mustafa, ortada delil, tanık olmayınca yaratmaya girişir. 29-30 Nisan 1920 tarihlerinde Serbesti ve Peyam-ı Sabah gibi mütareke matbuatına verdiği ilânlarla tanık arama çabaları, tanık temini ve mahkeme celbinde Patrikhane ile giriştiği yakın işbirliği sonuçta meyvelerini verir. Nusret Bey in savunmaları ve ileri

sürdüğü deliller dikkate alınmaz. Aslında delil sunma ve savunma yapmasına olanak da tanınmaz. 24 Haziran 1920de yargılama sona erer. Başkan ve üyelerden Kaymakam Fettah Bey idam kararında ısrar ederler. Diğer üyeler Recep Paşa, Recep Bey ve Ferhat Bey ise 15 yıl kürek cezası isteminde bulunurlar. Üçte iki çoğunluk kararına göre 4 Temmuz 1920 tarihli kararla sanık 15 yıl kürek cezasına mahkum edilmiş ve ilam imzalanmıştır. Nusret Bey, Mustafa Paşanın kendisine olan düşmanlığının Erganide görev yaparken zararlı çalışmalarını gördüğü Kürt Muhadenat Cemiyetini kapatmış olmasından kaynaklandığını yakınlarına söylemiştir.

Nusret Beyi idam etme ısrarından vazgeçmeyen Nemrut Mustafa mahkeme üyelerinden Ferhat Beyi, Sen bizim işimize engel oluyorsun, seninle teşrik-i mesai edemeyiz diyerek üyelikten çıkarıp yerine Miralay Niyazi Beyi tayin ettirir. Patrikhane aracılığıyla yeni yalancı tanıklar bulur. Daha önce kürek cezası için imza koyan Recep Paşa ile Recep Beye de etki ederek kararını idamdan yana değiştirir. Sonuçta bir suç nedeniyle ortaya iki karar çıkar! O günlerde aralarında Nusret Beyin de bulunduğu tehcir sanıklarını Malta Adasına götürmek için Bekirağa Bölüğüne gelen İngiliz subayına, Hepsini götürünüz, Divan-ı Harp adına rica ediyorum. Nusreti bırakınız. Çünkü onun idamı tasdiğe gitti. Yarın ya da öbür gün idam edeceğiz diyerek engeller. Bu hukuk faciası sonucu Nusret Bey 5 Ağustos 1920 de Sevr Antlaşmasından 5 gün önce idam edilir!

BAĞIMSIZ YARGININ KAYNAĞI BAĞIMSIZLIKTIR

Mütareke İstanbulundaki Tehcir Yargılamaları kuşkusuz daha uzun incelemelerin konusudur. İşgal altındaki bir ülkenin işbirlikçi yönetimince oluşturulan mahkemelerindeki adil olmayan yargılamalar, yargı tarihimizin utanç sayfaları olarak yerini almıştır. Ankaranın yürüttüğü bağımsızlık savaşı Mütareke tutsaklarının da, Malta tutsaklarının da özgürlüğünün yolunu açmıştır. Divan-ı Harbi Örfiler, bağımsız yargı için önce bağımsız bir ülke, bağımsız bir ulus olmak gerektiğinin, bunun dışındakilerin sömürge yargısı olacağının acı örnekleri olarak bugün için de isteyenler için gerekli derslerle doludur.

<https://www.aydinlik.com.tr/nemrut-mustafa-pasa-yargisi-ozgurluk-meydani-nisan-2018>

Kaynak/Source: